

KÚPEĽNÍCTVO V CESTOVNOM RUCHU A WELLNESS

Ing. Juraj Kerekeš
osobnosť cestovného ruchu SR
odborník z praxe v cestovnom ruchu

Kúpeľný cestovný ruch (poznámka: cestovný ruch = turizmus) vo svojej základnej podstate uplatňuje prírodnú kvalitnú vodu a vhodné klimatické podmienky a jeho vznik možno datovať už od minulých storočí. Zásľuhu na tom má rozvoj poznania zdraviu vhodnej prírodnej minerálnej vody, alternatívnej medicíny, budovanie kúpeľných miest a významne k tomu prispieva aj nová technika umožňujúca výstavbu kúpeľných a wellness zariadení, termálnych kúpalísk, akvaparkov, prírodných a budovaných kúpalísk. Vývoj nových aparátúr zabezpečuje a urýchľuje zotavenie a relaxáciu turistu. Prírodné termálne a minerálne liečivé vody a zdraviu vhodné prírodné klimatické prostredie sa odjakživa pokladali za zázračné, podivuhodné, keďže majú silu vylepšovať zdravie ľudí s predĺžením fyzického života až o dva roky.

1. Podstata kúpeľného cestovného ruchu v regiónoch cestovného ruchu Slovenska

Na území Slovenska sa vyskytuje 40 tis. prameňov obyčajných vôd, 200 vodopádov, vyše 6200 jaskýň vrátane kratších jaskýň previsového charakteru s čistými vodnými tokmi, pričom evidovaných je 1 782 minerálnych zdrojov, 122 zdrojov je uznaných za prírodnú liečivú vodu a prírodnú minerálnu vodu a 45 odberných miest pre verejnosť. Voda je vzácna pre život a pretože je ťažko ovládateľná (pramene, vývery, záplavy, povodne) ľudia sa k nej prispôbujú. Počtom výskytu minerálnych prameňov Slovensko patrí medzi najbohatšie štáty na svete. Kúpeľný cestovný ruch inak nazývaný aj SPA health & SPA wellness (poznámka: skratka SPA pochádza z latinských slov: Sanus Per Aquam – zdravie cez vodu – voda pre zdravie; a anglických slov: health – zdravie, zdravotný stav; wellness – zdravý životný štýl, pohyb pre zdravie) je na vzostupe na celom svete. Voda ovplyvňuje kúpeľné miesta, rekreačné kúpeľníctvo, wellness, možnosti využitia termálnych kúpalísk, pitie prírodnej minerálnej vody pre zdravie a tým aj ponuku pobytu na relaxáciu a pohodu, rovnako aj ponuku na krátkodobé cestovné programy (fakultatívne výlety) s cieľom zlepšovať zdravie ľudí. Aktívne poskytovanie ozdravovacieho, rekreačného, antistresového, skrášľovacieho a pod. pobytu turistu v meste alebo obci, kde sa vyskytuje minerálna voda, resp. zdraviu prospešné klimatické prostredie, poskytuje príležitosti pre domáci a medzinárodný cestovný ruch aj v prepojení s popularizáciou regiónov cestovného ruchu a Slovenskej krajiny.

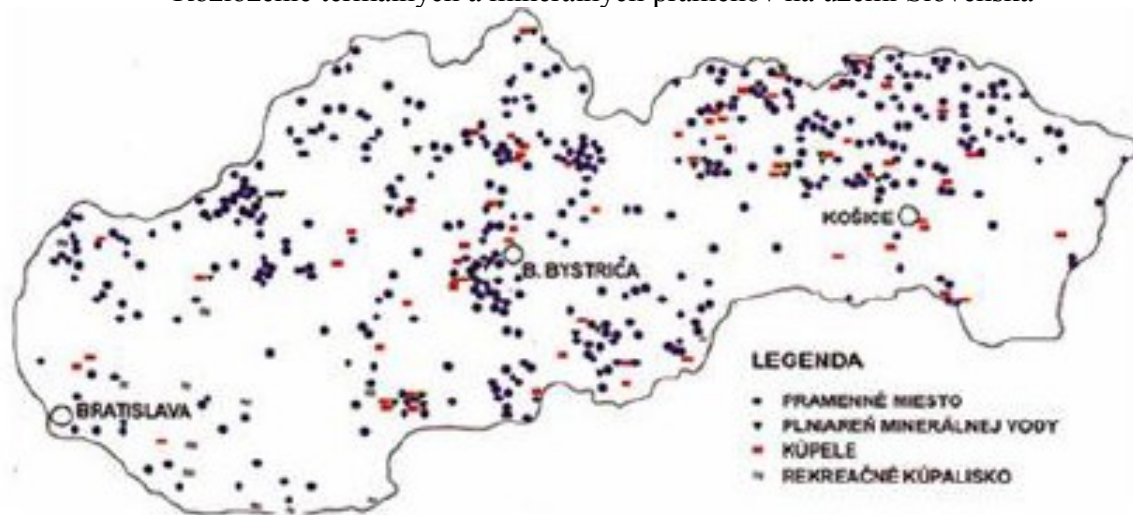
Svetový deň vody, ktorý pripadá na 22. marca je medzinárodnou aktivitou, ktorej myšlienka vznikla v roku 1992 na Konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji (UNCED) v Rio de Janeiro. Jeho cieľom je zvýraznenie významu vody pre ľudstvo a upozornenie na udržateľné riadenie zdrojov sladkej vody. Slovensko sa množstvom, výdatnosťou a prírodným chemickým zložením pramenitých, minerálnych a liečivých vôd zaraďuje medzi najvýznamnejšie krajiny v Európskej únii a vo svete. Ich rozloženie na území Slovenska je nerovnomerné, najväčšiu hustotu dosahujú v pásme tiahnúcom sa od Bardejova a Prešova, cez Popradskú kotlinu, Liptov, Turiec, Strážovské vrchy až po Trenčín. Ďalšou oblasťou s vysokou hustotou výskytu prameňov je údolie Hrona od prameňa po Zvolen a západná časť Slovenského rudohoria. Najmenej výverových prameňov sa vyskytuje v oblasti Východoslovenskej a Podunajskej nížiny. Minerálna voda v horských a podhorských oblastiach sa na zemský povrch dostáva prirodzenými vývermi, v nížinných oblastiach prevažujú hydrogeologické vrty.

Minerálna voda je podzemná voda s originálnym pôvodom akumulovaná v prírodnom

prostredí, vyvierajúca na zemský povrch z jednej alebo viacerých prirodzených alebo umelých výstupných ciest, ktorá sa odlišuje od inej podzemnej vody najmä

- svojím pôvodom,
- obsahom stopových prvkov,
- obsahom a charakterom celkových rozpustených tuhých látok presahujúcich $1\ 000\ \text{mg.l}^{-1}$ alebo obsahom rozpustených plyných látok presahujúcich $1\ 000\ \text{mg.l}^{-1}$ oxidu uhličitého, alebo najmenej $1\ \text{mg.l}^{-1}$ sulfánu, alebo
- minimálnou teplotou vody 20°C v mieste výveru.

Rozloženie termálnych a minerálnych prameňov na území Slovenska

Zdroj: www.enviromagazin.sk/enviromc1_3/vody20.htm

Prírodná liečivá voda je minerálna voda, ktorá pre svoje zloženie vhodná na liečenie bola uznaná podľa zákona č. 538/2005 Z. z. o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Klimatické prostredie predurčujú vonkajšie klimatické podmienky, kvalita ovzdušia a mikroklimatické podmienky prírodných nadzemných a podzemných priestorov, ktoré spôsobujú priaznivé zmeny reaktivity alebo iných fyziologických a biologických funkcií na ľudský organizmus, uznané podľa zákona č. 538/2005 Z. z.

Kúpeľné miesto je územie dediny/mesta alebo časť územia dediny/mesta, na ktorom sa nachádzajú prírodné liečivé zdroje, prírodné liečebné kúpele, kúpeľné liečebne a iné zariadenia potrebné na vykonávanie kúpeľnej starostlivosti a ktoré je uznané podľa zákona č. 538/2005 Z. z..

Fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia – FBLR - (v štátoch EÚ je zaužívané: Rehabilitácia a fyzikálna medicína) je základný medicínsky odbor, ktorý vlastnými postupmi komplexne využíva prostriedky svojich pododborov na prevenciu, diagnostiku, liečbu a výskum porúch zdravia a ich následkov. Cieľom je maximálna možná obnova, zachovanie, resp. zlepšenie telesných, duševných, sociálnych funkcií, pracovných zručností a schopností zameraných na urýchlenie reintegrácie pacienta do domáceho prostredia a pracovného zaradenia.

- Fyziatria sa zaoberá vplyvom a využitím fyzikálnych i pohybových podnetov na ľudský organizmus.
- Balneológia sa zaoberá vplyvom a využitím prírodných liečebných prostriedkov (termálna minerálna voda, prírodné peloidy a pod.) na ľudský organizmus.
- Rehabilitácia skúma a liečebne využíva prostriedky liečebného, pracovného a výchovného

ozdravenia v procese diagnostiky, liečby a reintegrácie pacienta.

Wellness najčastejšie býva definovaný ako "stav prijatia alebo celkovej spokojnosti a vyrovnanosti so súčasným stavom našej osoby." Wellness možno opísať ako pozitívny stav celkového zdravia jedinca, ktorý sa vyjadruje prostredníctvom úrovne kvality života a pocitu pohody, t.j. životný štýl ktorý má za cieľ dosiahnuť prežívanie radosti z pohybu a zo života.

Voda na kúpanie a jej využívanie v zmysle ochrany, podpory a rozvoji verejného zdravia je každá tečúca alebo stojatá kvalitná voda alebo jej časť, ktorú využíva veľký počet ľudí a v ktorej je kúpanie povolené alebo nie je kúpanie zakázané a nachádzajúce sa ako:

- Prírodné kúpalisko je vyhradená prírodná vodná plocha a s ňou súvisiace prevádzkové plochy s vybavením tvoriace neoddeliteľný celok.
- Umelé - budované - kúpalisko je krytá alebo nekrytá stavba určená na kúpanie a s ňou súvisiace prevádzkové plochy s príslušným vybavením.

„Zdravotný cestovný ruch sa pokladá za spôsob ovplyvňovania národného zdravia, ktorý budú naďalej ovplyvňovať nielen zmeny v demografickom vývoji sprevádzané starnutím populácie, ale aj narastajúci stres ekonomicky činného obyvateľstva a rast jeho zdravotného uvedomenia. Je preto nevyhnutné, aby liečebné kúpele ako poskytovatelia služieb liečebného zdravotníctva venovali pozornosť nielen seniorom, ale aj manažérom a obyvateľstvu stredného veku, vzhľadom na ich potreby, preferencie a kúpyschopnosť. Liečebné kúpele na Slovensku sú konfrontované poklesom financovania kúpeľnej starostlivosti aj prostredníctvom zdravotných poisťovní a rastom dopytu zdravotného uvedomenia ľudí, ktorí chcú preventívne ovplyvňovať svoje zdravie aj ako samoplatitelia a nositelia dopytu po produktoch medical wellness“ (citácia: Gúčik M., Diana Kvasnová D., Pančíková K.: MEDICAL SPA VERSUS HEALTH TOURISM, EF UMB BB, 24.08.2016). Dočasne pracovná neschopnosť sa spája so zdravotnou dovolenkou a so zdravotným cestovným ruchom? Dovolenka zamestnanca sa čerpá na zotavenie a nie na zdravotné liečenie. Názory autorov na klasifikáciu medicínskeho/zdravotníckeho/lekárskeho cestovného ruchu sa veľmi rôznia. Intenzívne sa rozvíjajúce zdravotnícke odvetvie dnes globálne ponúka neakútne chirurgické zákroky, dentálne zákroky alebo úkony, ktoré patria do kategórie plastickej a estetickej chirurgie s doplnkom uplatňovania prírodnej liečivej minerálnej vody, resp. vhodného klimatického prostredia, nevhodne prezývaný zdravotná turistika. Túto „turistiku“ vyhľadávajú pacienti, ktorí nechcú čakať na operácie v mieste pobytu alebo vo vlastnej krajine ale vyhľadávajú možnosti liečebných procedúr v iných krajinách, kde sú lacnejšie, resp. sa poskytujú bezplatne, alebo tie, ktoré si vyžadujú zvýšenú liečebnú starostlivosť a tá im nie je poskytnutá v krajine ich trvalého bydliska.

Na základe dlhodobých praktických poznatkov a skúseností možno charakterizovať, že mylne sa z EF UMB BB vyjadrujú a zatrieďujú „zdravotný“ cestovný ruch do hlavného druhu, resp. produktovej skupiny cestovného ruchu. Už samotný význam/pojem/slovo „zdravotný“ predurčuje, že táto oblasť patrí do medicíny/lekárstva/zdravotníctva a nie do priemyselnej/hospodárskej oblasti v ktorej je zahrnutá tematika cestovného ruchu realizovaná počas čerpania dovolenky na zotavenie, resp. voľného času ľudí. Čiastočne je známe ako sa pojem „zdravotný cestovný ruch“ dostal do vzdelávacích a žiaľ aj do strategických materiálov na Slovensku. Predpokladá sa, že Asociácia slovenských kúpeľov (dlhodobou predsedníčkou je Zálešáková J.) vtesnaním zdravotníctva do procesu cestovného ruchu takýmto spôsobom pomáha k profitovaniu slovenských liečebných kúpeľov, ktoré sú spravidla odkázané na zdravotné poisťovne a kúpeľných pacientov (indikálna liečba skupiny A a skupiny B) a aj v poslednom období bez účasti turistov a prevádzkovateľov cestovného ruchu ostávajú neziskové až príjmovovo finančne stratové. Dlhodobo zaužívaný pojem na Slovensku „kúpeľný cestovný ruch“ (napr. od roku 2001) bol neskôr nevhodne zmenený a vložené zavádzajúce slovo „zdravotný“. Dlhoroční odborníci v cestovnom ruchu (Bujna M. vyše 20 rokov; Ševčík M. od r. 1972; Kuliffay G. vyše 15 rokov a ďalší skúsení vysokokvalifikovaní odborníci v

cestovnom ruchu) sa jednoznačne vyjadrujú, že v hospodárskej/priemyselnej oblasti je vhodné a potrebné používať pojem „kúpeľný cestovný ruch“. „Viacerí u nás zaznamenali snahu majiteľov kúpeľov vyhýbať sa plateniu daní do obecných pokladní a snahu dostať majetok do kategórie zdravotníckych zariadení, ktoré sú z platenia daní oslobodené. Vláda však v tejto chvíli ešte netuší, že kúpeľný cestovný ruch, ktorý chce podporovať, pomaly mizne a nahrádza ho akási nová kategória - zdravotnícky cestovný ruch,“ (citácia: Hus I., primátor Turčianskych Teplíc, TASR, 25.02.2017).

Rozdiel medzi zdravotným cestovným ruchom a kúpeľným cestovným ruchom ešte možno charakterizovať nasledovne: Zdravotný cestovný ruch je neinvazívna forma liečenia a znamená pre kúpeľného pacienta zlepšenie zdravotného stavu a zároveň aj liečebný oddych, t.j. nie je voľnočasová aktivita, ale forma liečby. Cestovný ruch je voľnočasová aktivita, t.j. kúpeľný cestovný ruch je ozdravovací proces vo voľnom čase, napr. pri čerpaní dovolenky na zotavenie a zaoberá sa aj zdravotnou funkciou s využitím prírodnej minerálnej vody s uplatnením v kúpeľných miestach, termálnych kúpaliskách, akvaparkoch, ako aj prírodných kúpaliskách (jazerá), budovaných kúpaliskách a pod. Za posledných niekoľko rokov sa rozvinuli SPA wellness služby. Pojem wellness sa skladá z dvoch slov – well-being a fitness. Slovo wellness má predstavovať kombináciu dobrého pocitu a zdravia. Spravidla sú wellness produkty doplnením iných produktových skupín cestovného ruchu a čiastočne ich poskytujú aj kúpeľné miesta a vo veľkej miere termálne kúpaliská a akvaparky.

Kúpeľný cestovný ruch plní funkcie regeneračnú, relaxačnú, rekreačnú a zdraviu preventívnu. Tieto funkcie sledujú upevnenie zdravia, odstraňovanie negatívnych vplyvov životného prostredia a zníženie dôsledkov civilizačných chorôb na organizmus človeka. Základnými predpokladmi rozvoja je existencia:

- prírodných liečivých termálnych a minerálnych zdrojov (voda, bahno, plyn, klíma, vzduch, minerálne pramene),
- vhodného prírodného prostredia (ekologicky čisté prostredie s veľkými plochami upravených parkov a sadov, kľud a pokoj),
- zdraviu vhodného klimatického prostredia (spravidla horské a podhorské územia),
- spoločenského a kultúrneho života (filmové a hudobné festivaly, koncerty a výstavy).

SPA health & SPA wellness sa nerealizuje iba účinkom liečebných zdrojov, ale pozitívne na ňu vplývajú všetky komponenty komplexnej kúpeľnej starostlivosti, t.j. lekárske vyšetrenia, kúpeľné procedúry, diétny stravovací systém a pod.. Skutočnosť, že kúpeľná turistika sa realizuje aj formou relaxačno-liečebných pobytov so zdravotnou funkciou, je na Slovensku zakotvená aj v Štatúte kúpeľných miest. Tento dokument čiastočne determinuje a obmedzuje v slovenských kúpeľných miestach hlučnejší spoločenský život.

Nositelom požiadaviek je turista, ktorý sa zúčastňuje na domacom i medzinárodnom príjazdovom cestovnom ruchu s cieľom uspokojiť svoje špecifické potreby spojené s cestovaním a pobytom mimo svojho trvalého bydliska alebo aj štátu.

Návštevnosť v kúpeľných a wellness ubytovacích zariadeniach v roku 2016

kategória ubytovacieho zariadenia	počet turistov		počet prenocovaní		využitie stálych lôžok (%)
	celkom	zahraniční	celkom	zahraniční	
kúpeľné - 3* až 5*	103 080	22 240	651 436	96 976	62,9
wellness - 3* až 5*	152 250	36 629	367 271	107 598	44,2
spolu priemer	127 665	29 436	509 354	102 287	53,6

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2017 + vlastné spracovanie.

Do kúpeľných miest sa už nechodí iba kvôli liečbe, občania a turisti ich využívajú aj ako formu relaxu a na doplnenie fyzických a psychických síl. Pri pobyte sa nelieči len telo, ale harmonizujú sa všetky zmysly. Blahodarný účinok vlastností prírodných minerálnych vôd účinne vplýva na celkový stav človeka. Trendom je inovovať, predbehnúť konkurenciu a zároveň sa od nej učiť. Turisti sú náročnejší a očakávajú kvalitu za primeranú cenu. Ku kúpeľom s celoslovenským a medzinárodným významom patrí 30 kúpeľných miest, pričom v roku 2016 bol počet evidovaných hotelov 3* až 5* kúpeľných 17 a wellness 24.

Významné regióny cestovného ruchu s ponukou SPA health & SPA wellness

SPA health & SPA wellness	ponuka	regióny cestovného ruchu	trhy
zdravie regenerácia rekreácia relaxácia prevencia	kúpeľnícke zariadenia a kúpeľné miesta, termálne kúpaliská, wellness, akvaparky, vysoký štandard v rámci balíka služieb	Dolnopovažský, Strednopovažský, Turčiansky, Horehronský, Pohronský, Tatranský, Šarišský	Nemecko, Rakúsko, Holandsko, Spojené kráľovstvo, Ruská federácia, Česká republika, Stredný východ

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Regióny cestovného ruchu v samosprávnych krajoch na Slovensku

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Územné profily regiónov cestovného ruchu na Slovensku možno podľa kategorizácie charakterizovať na:

- ➔ Regióny s medzinárodným významom – najkvalitnejšie predpoklady rozvoja cestovného ruchu s účasťou zahraničných turistov počas celého roka, napr. Bratislavský, Liptovský, Horehronský, Tatranský, Severopovažský.
- ➔ Regióny s národným významom - veľmi kvalitné predpoklady rozvoja cestovného ruchu, atraktívne územia využiteľné počas celého roka, napr. Turčiansky, Oravský, Košický, Šarišský, Strednopovažský.
- ➔ Regióny s regionálnym významom - podpora návštevnosti vo vzdialenosti do 100 - 150 km a prevláda sezónnosť, napr. Podunajský, Dolnopovažský, Nitriansky, Gemerský, Hornonitriansky, Pohronský, Spišský.

→ Regióny s miestnym významom - prevažuje význam na miestnej a čiastočne na regionálnej úrovni vhodný pre domácich turistov, napr. Záhorský, Ipeľský, Hornozemplínsky, Dolnozemplínsky.

SPA wellness, ako pobyt pri termálnej minerálnej vode, preferujú skôr rodiny s deťmi a návštevníci v mladšom veku. Areály termálnych kúpalísk a akvaparkov zväčša poskytujú ihriská, športoviská a bezpečnosť detí, napr. uzatvorené areály bez dopravy, záchranná služba a tým aj spoločné zapojenie a spokojnosť rodičov a detí. Okrem toho pobyt a kúpanie v termálnej minerálnej vode v krytých areáloch je nezávislé na počasi. U starších vekových ročníkov je silnou motiváciou pobytu pri termálnej minerálnej vode preventívna starostlivosť o zdravie.

2. Prírodné minerálne vody

Územia na Slovensku majú rôznorodý prírodný a kultúrny potenciál, ktorý je možné využiť jednoznačne v prospech domáceho i medzinárodného cestovného ruchu. Kúpele a kúpeľné podniky sú vo väčšine krajín Európy súčasťou zdravotníckeho systému štátu, majú vplyv na vytváranie kultúrno-sociálneho zázemia, sú významným ekonomickým faktorom a vytvárajú priame a nepriame pracovné príležitosti. Kúpele sú súčasťou aj európskeho zdravotníckeho systému SPA health a rekondičných možností pri uplatňovaní SPA wellness. Požiadavky na vhodný kúpeľný cestovný ruch možno charakterizovať ako súborný prvok trhu a výsledok pôsobenia rozličných biologických (potreby), psychologických (motívy), ekonomických (príjmy, ceny), sociálnych, kultúrnych, demografických a iných činiteľov. Charakteristické znaky sú:

- ◆ komplexnosť (rôznorodé potreby si vyžadujú komplex služieb v cestovnom ruchu),
- ◆ periodickosť (v letných a zimných mesiacoch, cez víkendy a sviatky, mimosezónne ponuky),
- ◆ pružnosť (zmena požiadaviek pod vplyvom rôznych činiteľov),
- ◆ priorita (cestovný ruch je možné rozvíjať za predpokladu existencie dostatočného dopytu).

Právnické osoby a fyzické osoby - podnikatelia, ktoré prevádzkujú zariadenia s využívaním termálnych vôd a minerálnych vôd alebo ich plnia do spotrebiteľských obalov, nesmú tieto vody označovať ako liečivé a zariadenia ako liečebné a ako také ich nesmú ani popularizovať, ak neboli uznané za prírodné liečivé zdroje. V prípade porušenia zákazu sa dopúšťajú správneho deliktu a môžu byť sankcionované. Okrem ďalších legislatívno právnych usmernení dotýkajúcich sa prírodných liečivých vôd, prírodných liečebných kúpeľov, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vôd sa správneho deliktu dopustí fyzická osoba - podnikateľ alebo právnická osoba aj v prípade, ak nepoužíva informačný systém poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ktorý má overenie zhody a nezabezpečí technické zariadenia slúžiace na autentizáciu v národnom zdravotníckom informačnom systéme.

Prírodné minerálne vody uznané Európskou úniou

predajné označenie	názov zdroja	miesto využitia
Budiš	B-5	038 23 Budiš
	B-6	
Fatra	BJ-2	036 01 Martin – Záturčie
Maštinská	HM-1	987 01 Maštinec
Ave	ST-1	
Ľubovnianska	LZ-6 (Veronika)	065 11 Nová Ľubovňa
Gemerka	HVŠ-1	982 01 Tornaľa
Maxia	ŠB-12	
Baldovská	BV-1	053 04 Baldovce

	B-4A	
Odysseus	S-1 (Cifrovaný)	082 36 Lipovce
Salvator	S-2 (Salvator)	
Slatina	BB-2	935 84 Slatina
Čerínska minerálka	ČAM-1	974 01 Čačín
Mitická	MP-1	913 22 Trenčianske Mitice
Kláštorná	KM-1	038 43 Kláštor pod Znievom
Matúšov prameň	CC-1	916 34 Lúka
Korytnica	S-2 (Antonín)	034 72 Liptovská Osada – časť Korytnica

Zdroj: Úradný vestník Európskej únie 2010/C 65/01 + vlastné spracovanie.

Členské štáty Európskej únie Nariadením EÚ č. 2010/C 65/01 (text s významom pre EHP) uznali prírodné minerálne vody vyvierajúce a nachádzajúce sa v území Slovenska. Na základe uznaných parametrov sú minerálne vody plnené do umelohmotných pet fliaš alebo sklenených fliaš u ktorých je potrebné dodržiavať prísne zdravotné kritériá, pričom každá fľaša obsahuje vinetku s textom obsahujúcim kvalitu zloženia prírodnej minerálnej vody.

3. Ochrana kúpeľného miesta

Potrebné je dodržiavať pravidlá o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách, ktoré upravujú uznávanie prírodných liečivých vôd a prírodných minerálnych vôd, využívanie a ochranu prírodných liečivých zdrojov a prírodných minerálnych zdrojov, uznávanie klimatických podmienok vhodných na liečenie a ich ochranu, podmienky na povolenie na prevádzkovanie prírodných liečebných kúpeľov a kúpeľných liečební, podmienky na uznávanie kúpeľných miest, ochranu kúpeľného územia a požiadavky na kúpeľné prostredie, práva a povinnosti fyzických a právnických osôb pri uznávaní prírodných liečivých vôd, prírodných minerálnych vôd a klimatických podmienok vhodných na liečenie a pri ich využívaní, pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí a zodpovednosť za porušenie povinností. V kúpeľnom mieste – v územiach miest a obcí – je potrebné rešpektovať zákazy zamerané na nakladanie s odpadom okrem zberu a odvozu odpadov, nevykonávať chemický posyp miestnych komunikácií, nepoužívať prostriedky na chemickú ochranu rastlín a trvalých trávnatých porastov okrem prostriedkov zapísaných do zoznamu schválených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín.

V kúpeľnom mieste sú dodržiavané aj zákazy intenzívne nechovať zvieratá, nevodiť psov bez náhubku a vôdzky, poľnohospodársku výrobu a lesnú výrobu intenzívne neprevádzkovať okrem nevyhnutných agrotechnických opatrení. Mesto alebo obec v príslušne vyznačenom katastrálnom území, v zmysle schváleného štatútu kúpeľného miesta, dodržiava aj zákaz neumiestňovať a neprevádzkovať predajné pulty a stánky, nepredávať ambulantom spôsobom okrem novinových stánkov, ktorých umiestnenie povolí mesto alebo obec po dohode s prírodnými liečebnými kúpeľmi. Takisto v meste alebo obci so štatútom kúpeľného miesta nie je dovolené stavať bytové domy, školiace zariadenia a iné objekty, ktorých funkcia je v rozpore s funkciou kúpeľného miesta a dodržiavať nočný pokoj od 22.00 do 6.00 h. Hranice kúpeľného miesta sú povinné prírodné liečebné kúpele, po dohode s úradom miestnej územnej samosprávy, označiť na prístupových komunikáciách tabuľami. Mestá alebo obce, na ktorých území je uznané kúpeľné miesto a určené kúpeľné územie, realizujú pravidlá štatútu kúpeľného miesta, ktoré schvaľuje vláda Slovenskej republiky a dodržiavajú opatrenia určené v rozsahu svojej pôsobnosti, pričom vydávajú aj všeobecne záväzné nariadenia platné v príslušnom meste alebo obci. Inšpektorát kúpeľov a žriediel na Ministerstve zdravotníctva SR je zriadený na zabezpečenie celoštátneho dozoru nad dodržiavaním povinností a opatrení

určených podľa zákona č. 538/2005 Z. z.. Inšpektorát kúpeľov a žriediel pri výkone dozoru vykonáva úlohy podľa rozhodnutí Štátnej kúpeľnej komisie a dozor na diaľku v spojení s Úradom pre zdravotnú starostlivosť.

4. Medzinárodný cestovný ruch, kúpeľníctvo a wellness

Kúpeľné podniky sú vo väčšine krajín Európy zaradené do zdravotníckeho systému štátu, majú vplyv na vytváranie kultúrno-sociálneho zázemia, sú významným ekonomickým faktorom a vytvárajú priame a nepriame pracovné príležitosti. Kúpele sú súčasťou aj európskeho zdravotníckeho systému SPA health a rekondičných možností pri uplatňovaní SPA wellness.

Európsky zväz kúpeľov (ESPA – European Spas Association) ako strešná organizácia národných združení a liečebných podnikov v oblasti kúpeľov a kúpeľníctva zastupuje 19 európskych krajín. V Európe existuje vyše 1400 kúpeľov a wellness vytvárajúce silný hospodársky celok so značným podielom na hrubom domácom produkte členských krajín Európskej únie. Cieľom ESPA je podporovať kúpeľníctvo tak aby prírodné prostriedky na báze liečivej minerálnej vody, vhodnosti krajinných regiónov a vyhovujúcej klímy boli k dispozícii nielen pacientom, ale aj turistom v Európskych štátoch.

ESPA intenzívne spolupracuje s:

- ➔ Asociáciou európskych cestovných kancelárií a touroperátorov (ECTAA – European Travel Agents and Tour Operators Associations),
- ➔ Európskou komisiou cestovného ruchu (ETC – European Travel Commission).

Svetová organizácia cestovného ruchu (UNWTO) vyhlásila rok 2017 za Medzinárodný rok udržateľného cestovného ruchu pre rozvoj. „Ide o jedinečnú príležitosť na zvýšenie povedomia o prínose udržateľného cestovného ruchu k rozvoju medzi verejným a súkromným sektorom s rozhodovacími právomocami a verejnosťou s mobilizáciou všetkých zúčastnených strán tak, aby spolupracovali pri vytváraní cestovného ruchu ako katalyzátora pozitívnych zmien“ (citácia: UNWTO). UNWTO, ako vládna organizácia pri OSN, bola poverená, aby uľahčila organizáciu a vykonávanie Medzinárodného roka, v spolupráci s vládami, organizáciami v systéme OSN, medzinárodnými a regionálnymi organizáciami a inými relevantne zúčastnenými stranami.

V Európe sú dva prúdy kúpeľníctva spojené s cestovným ruchom. Jedna skupina krajín sa zameriava na tradičné liečebné kúpeľníctvo a má medicínske zázemie (Slovensko, Česko, Nemecko, Poľsko). Iné krajiny (Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Maďarsko) si pod kúpeľníctvom predstavujú SPA wellness alebo kúpeľný cestovný ruch. V Škandinávii je kúpeľníctvo chápané ako súčasť prevencie pred civilizačnými chorobami a je viac spájané s podmienkami, ktoré ponúkajú južné prímorské krajiny.

Medzinárodná riadiaca skupina v 04/2016 v Prahe rozhodla o konečnom zložení nominácie na zápis do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO, ktorú bude tvoriť 11 kúpeľných miest: Bad Ems (Nemecko), Bad Kissingen (Nemecko), Baden-Baden (Nemecko), Baden bei Wien (Rakúsko), Bath (Veľká Británia), Františkovy Lázně (Česká republika), Karlovy Vary (Česká republika), Mariánské Lázně (Česká republika), Montecatini Terme (Taliansko), Spa (Belgicko) a Vichy (Francúzsko). Zúčastnené Európske štáty vyslovili prianie predložiť nomináciu kúpeľných miest do Centra svetového dedičstva v Paríži v januári 2018 (zdroj: www.spaarch.cz).

4.1 Kúpeľné mestá v Maďarsku

Medzi významné kúpeľné strediská, tzv. Health resorts in Hungary, možno v Maďarsku zaradiť kúpeľné miesta: Miskolc – Lillafüred, Hárkány, Sopron-Balf, Gyöngyös –

Kékestető, Hévíz, Balatonfüred, Parád, Hajdúszoboszló, Zalakaros, Bük, Eger, Debrecen, Gyula, Sárvár (2 okresy), Mezőkövesd, Nyíregyháza, Sóstógyógyfürdő, Szigetvár (citácia: Andrea Nemes: The quality in Hungarian health tourism by focusing on spas and waterparks, V4 Quality Conference, 18.-19.11.2014, Bratislava).

Podľa Magyar Fürdővárosok Szövetsége (Združenie maďarských kúpeľných miest) sú členské kúpeľné mestá v Maďarsku: Békés, Berekfürdő, Bükfürdő, Bükkszék, Cegléd, Cserkeszlő, Csongrád, Dávod, Esztergom, Gárdony- Agárd, Gyomaendrőd, Hajdúböszörmény, Hajdúszoboszló, Harkány, Hegykő, Jászapáti, Jászberény, Kapuvár, Kisbér, Kiskunhalas, Kisújszállás, Kisvárd, Komárom, Lipót, Makó, Marcali, Mátraderecske, Mezőkövesd, Mezőtúr, Miskolc, Mórahalom, Mosonmagyaróvár, Nagyatád, Szentes, Szigetvár, Szombathely, Tamási, Tiszaújváros, Vásárosnamény, Zalakaros (citácia: www.magyarfurdovarosok.hu/).

Certifikát kvality v podobe hviezdíček v roku 2015 prideliť Zväz maďarských kúpeľov celkom 21 kúpeľom v piatich kategóriách (liečebné kúpele, zážitkové kúpele, plaváreň, plážové kúpalisko, wellness). Zväz je oprávnený prideliť certifikát kvality každým kúpeľom, ktoré disponujú povolením na prevádzku a splňajú podmienky. V každej kategórii sa hodnotí podľa iných kritérií a skúmajú technické a hygienické podmienky prevádzky, rozsah a kvalita ponúkaných služieb, odbornosť a pripravenosť personálu (citácia: www.furdoszovetseg.hu).

Kúpeľné miesta v Maďarsku

Zdroj: Németh István: Quality and Ethics in SPA services, V4 Quality Conference, 18.-19.11.2014, Bratislava

Medzi certifikované kúpeľné miesta boli zaradené:

1. Akácliget Fürdő Karcag (Kúpele Agátový háj Karcag) - plážové kúpalisko 4*
2. Gyulai Várfürdő (Hradné kúpele Gyula) - zážitkové kúpele 5*; plážové kúpalisko 5*; liečebné kúpele 5*
3. Halassy Olivér Uszoda Budapest (Plaváreň Olivéra Halassyho Budapešť) - plaváreň 4*
4. Hungarospa Gyógyfürdői Zrt. Hajdúszoboszló (Hungarospa liečebné kúpele)

- Hajdúszoboszló) - liečebné kúpele 5*; plážové kúpalisko 5*; plaváreň 4*; zážitkové kúpele 5*
5. Jonathermál Gyógy- és Élmenyfürdő Kiskunmajsa (Jonathermál liečebné a zážitkové kúpele Kiskunmajsa) - zážitkové kúpele 4*; plážové kúpalisko 5*; liečebné kúpele 3*
 6. Kastélypark Fürdő és Üdülőház Füzesgyarmat (Zámocký park kúpele a rekreačný dom Füzesgyarmat) - plážové kúpalisko 4*
 7. Napfényfürdő Aquapolis Szeged (Slnčné kúpele Aquapolis Segedín)-zážitkové kúpele 5*; liečebné kúpele 5*
 8. Rudas Gyógyfürdő Budapest Gyógyfürdői Zrt. (Rudas liečebné kúpele Budapešť) - liečebné kúpele 5*
 9. Szent Lukács Gyógyfürdő Budapest Gyógyfürdői Zrt. (Sv. Lukács liečebné kúpele Budapešť) - liečebné kúpele 5*
 10. Tiszaújváros Gyógy-, és Strandfürdő (Liečebné kúpele a kúpalisko Tiszaújváros) - liečebné kúpele 4*; plážové kúpalisko 4*
 11. V8 Uszoda és Szabadidő Központ Szentendre (V8 Plaváreň a rekreačné centrum Szentendre) - plaváreň 5*
 12. Aquaticum Debrecen (Aquaticum Debrecín) - zážitkové kúpele 5*; liečebné kúpele 5*; wellness 5*
 13. Hajdúnánási Gyógyfürdő (Liečebné kúpele Hajdúnánás) - liečebné kúpele 4*; plážové kúpalisko 4*
 14. Miskolctapolca Barlangfürdő (Jaskynné kúpele Miskolctapolca) - liečebné kúpele 4*
 15. MOM Uszoda és Sportközpont Budapest (Plaváreň a športové centrum MOM Budapešť) - plaváreň 5*
 16. Aqua Land Termál és Élmenyfürdő Ráckeve (Termálne a zážitkové kúpele Aqua Land Ráckeve) - zážitkové kúpele 4*
 17. Saliris Resort Spa Egerszalók (Saliris Resort Spa kúpele Egerszalók) -zážitkové kúpele 5*
 18. Sárvári Gyógy- és Wellnessfürdő (Liečebné a wellness kúpele Sárvár) - zážitkové kúpele 5*; liečebné kúpele 5*; plážové kúpalisko 5*; wellness 5*
 19. Anna Gyógy-, Termál és Élmenyfürdő Szeged (Liečebné, termálne a zážitkové kúpele Segedín) - zážitkové kúpele 4*; liečebné kúpele 4*
 20. Zalakarosi Gránit Gyógyfürdő (Liečebné kúpele Gránit Zalakaros) - zážitkové kúpele 5*; liečebné kúpele 5*; plážové kúpalisko 5*
 21. Harkányi Gyógyfürdő (Liečebné kúpele Harkány) - liečebné kúpele 4*

4.2 Kúpeľné mestá v Českej republike

Podľa Sdružení lázeňských míst sú v Českej republike členské kúpeľné mestá: Bechyně, Bílina, Bludov, Dubí, Františkovy lázně, Hodonín, Jáchymov, Janské lázně, Jeseník, Karlova studánka, Karlovy Vary, Karviná, Klimkovice, Konštantinovy lázně, Lázně Aurora, Lázně Bělohrad, Lázně Bohdaneč, Lázně KKvartánsky, Lázně Liberála, Lázně Zmyšené, Lázně Šušen, Lipová-bláznov, Lukavice, Mariánské lázně, Náchod, Osečná- Lázně Kunderatice, Ostrožská Nová Ves, Poděbrady, Pozlovice, Skalka, Slamnice, Teplice, Teplice nad Běžvou, Třeboň, Velichovky, Velké Losiny (zdroj: <http://www.jedemedolazni.cz/cs/lazenska-mista.html>).

Účelom a cieľom Sdružení lázeňských míst Českej republiky (SLM) je aktívne prispievať k vytváraniu podmienok a nástrojov pre regeneráciu a rozvoj kúpeľníctva a kúpeľných miest, hlavne k zlepšovaniu ich stavu, k rozvoju kúpeľnej a mestskej infraštruktúry, obnovy kúpeľných pamiatok a k rozvoji českého kúpeľníctva a českých kúpeľných miest a obcí. Pre dosiahnutie vytýčených cieľov usiluje SLM o spoluprácu medzi štátom, obcami a občanmi, kúpeľnými organizáciami a združeniami, ale i o spoluprácu na

histórii vyšší ako 2 mil. ubytovaných turistov. Celkovo turisti na Slovensku strávili aj rekordný počet prenocovaní, keď ubytovacie zariadenia zaznamenali viac ako 14 miliónov nocí (zdroj: www.telecom.gov.sk).

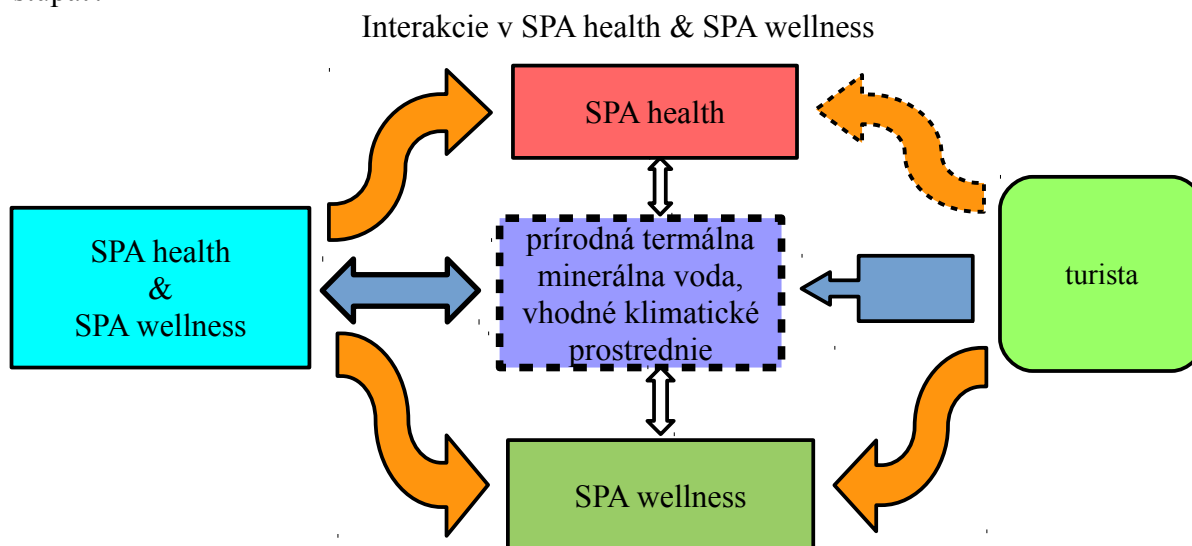
Návšteva zahraničných turistov na Slovensku v roku 2016

TOP krajiny	počet turistov	medziročný nárast 2015/2016 (%)
Česká republika	621 475	+ 21,9
Maďarsko	91 175	+ 31,1
Poľská republika	188 284	+ 11,8
Rakúska republika	88 123	+ 8,0
Nemecká spolková republika	178 047	+ 12,1
Ukrajina	52 850	+ 2,4
Spojené kráľovstvo	77 837	+ 20,0
Talianska republika	65 050	+ 9,7
Spojené štáty americké	45 670	+ 12,8
Francúzska republika	42 337	+ 13,2

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2017 + vlastné spracovanie.

5. Význam kúpeľných miest a obcí na Slovensku

Vzhľadom na to, že turisti si viac uvedomujú dôležitosť zdravia, dopyt po kúpeľných, wellness, fitness produktoch a aktívnej dovolenke by mal v budúcnosti rapídne stúpať.

Zdroj: Vlastné spracovanie.

„Hranicu medzi SPA health a SPA wellness, kam patrí aj kúpeľníctvo, termálne kúpaliská, akvaparky, budované kúpaliská a pod., nie je možné presne určiť“ (citácia J. Božíkovej, Inšpektorát kúpeľov a žriediel MZ SR, Veda v centre, CVTI SR, 2016). Pôvodne zásadný rozdiel bol v tom, že v SPA wellness centrách nepracoval lekár. V súčasnosti v

mnohých SPA wellness zariadeniach, predovšetkým tam, kde ponúkajú ozdravné preventívne programy, pracujú lekári a zdravotní špecialisti, napr. balneologické zdravotné sestry, fyzioterapeuti, dietológovia a pod.. Nové a rýchlo sa rozvíjajúce odvetvie dnes globálne ponúka SPA wellness pobyty s využitím prírodných minerálnych a klimatických zdrojov alebo bez nich a neakútne SPA health formou úkonov ako sú chirurgické zákroky, dentálne zákroky alebo úkony, ktoré patria do kategórie plastickej a estetickej chirurgie s doplnkom uplatňovania prírodnej liečivej minerálnej vody, resp. zdraviu vhodného klimatického prostredia.

Podľa prieskumov viac ako 20% obyvateľov Európy si želá aktívnejšiu na zdravie orientovanú dovolenku. SPA health & SPA wellness prináša zamestnanosť v príslušnom regióne, príjmy do štátnej pokladnice a miestnej samosprávy, je prvkom zlepšenia zdravia obyvateľstva, podporuje príchod turistov, zvyšuje kredit krajiny, podlieha globalizácii a preto musí sledovať trendy a neustále sa prispôsobovať novým požiadavkám zo strany potenciálnych klientov. Na vznik a existenciu kúpeľných miest je nevyhnutné mať:

- miestny prírodný liečivý zdroj (liečivá voda, liečivé peloidy, liečivé plyny, prírodné liečivé podmienky mora, klimatické podmienky vhodné na liečenie, uznaný prírodný systém liečby,
- kvalitné životné prostredie,
- špecifické a chránené kúpeľné prostredie,
- zdravotnícke zázemie pre rehabilitáciu a liečbu (prevenciu primárnu a sekundárnu),
- vhodné vybavenie pre wellness aktivity.

Kúpeľné miesta (mestá a obce) podľa podstatnej indikácie v kúpeľníctve na Slovensku sú nasledovné:

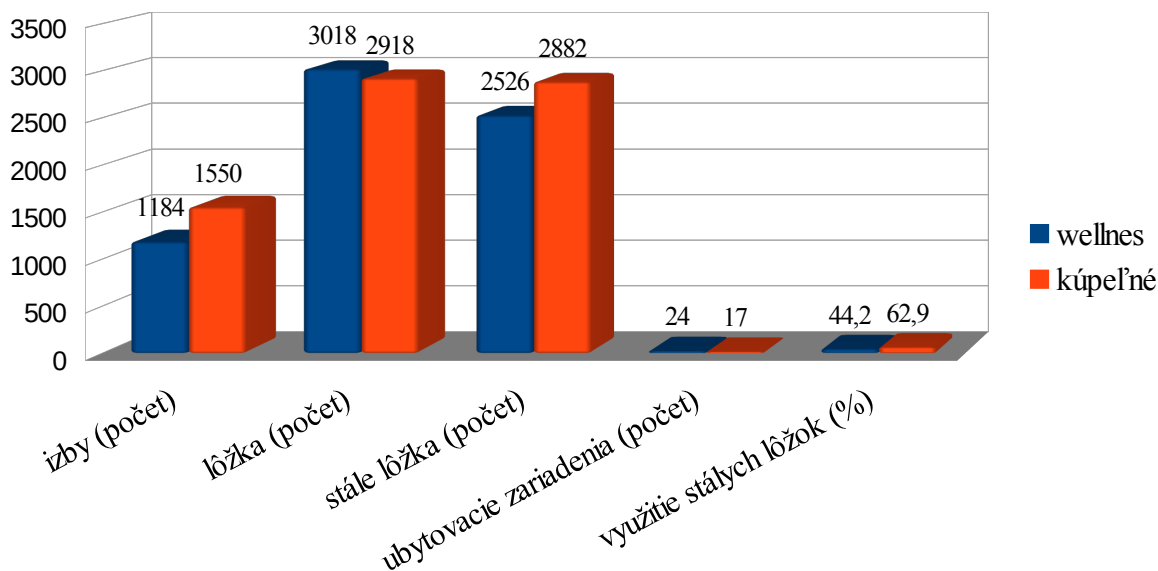
- **Mesto/obec:** Dudince, Nimnica, Bardejov, Sliač, Vyšné Ružbachy, Brusno. *Priaznivo pôsobí na:* Ochorenia **obehového ústrojenstva** (srdce, cievy, chlopňové chyby).
- **Mesto/obec:** Bardejov, Brusno, Nimnica, Lúčky, Turčianske Teplice, Sklené Teplice, Trenčianske Teplice, Kováčová, Vyšné Ružbachy. *Priaznivo pôsobí na:* Ochorenia **tráviaceho ústrojenstva** (žalúdok, pečeň, žlčník, pankreas).
- **Mesto/obec:** Bardejov, Bojnice, Číž, Lúčky, Trenčianske Teplice, Vyšné Ružbachy, Liptovský Ján, Štós, Brusno, Dudince, Nimnica, Piešťany, Smrdáky, Turčianske Teplice, Rajecké Teplice, Sklené Teplice, Vysoké Tatry (Nový Smokovec, Tatranské Zruby). *Priaznivo pôsobí na:* Ochorenia **z povolania**.
- **Mesto/obec:** Bardejov,, Číž, Brusno, Lúčky, Štós, Kováčová, Sklené Teplice, Trenčianske Teplice, Liptovský Ján, Vysoké Tatry (Nový Smokovec, Tatranská Polianka), Nimnica, Vyšné Ružbachy, Červený Kláštor. *Priaznivo pôsobí na:* Ochorenia **látkovej výmeny a žliaz s vnútorným vylučovaním** (cukrovka, obezita, stavy po operácii štítnej žľazy).
- **Mesto/obec:** Piešťany, Smrdáky, Trenčianske Teplice, Bojnice, Sklené Teplice, Rajecké Teplice, Dudince, Bardejov, Bojnice, Lúčky, Turčianske Teplice, Kováčová, Vyšné Ružbachy, Číž, Sliač, Nimnica. *Priaznivo pôsobí na:* Ochorenia **pohybového ústrojenstva** (chrbtica, kĺby, svaly).
- **Mesto/obec:** Bardejov, Lúčky, Liptovský Ján, Nimnica, Štós, Lučivná, Vysoké Tatry (Tatranská Kotlina, Tatranské Zruby, Horný Smokovec, Nový Smokovec, Tatranská Polianka), Červený Kláštor. *Priaznivo pôsobí na:* **netuberkulózne choroby dýchacích ciest** (pľúca, nosné a krčné ústrojenstvo).
- **Mesto/obec:** Vyšné Ružbachy, Štós, Vysoké Tatry (Nový Smokovec), Červený Kláštor. *Priaznivo pôsobí na:* Ochorenia **duševné** (depresie, neurózy).
- **Mesto/obec:** Trenčianske Teplice, Smrdáky, Červený Kláštor. *Priaznivo pôsobí na:* Ochorenia **kožné** (psoriáza, dermatitída, ekzémy).
- **Mesto/obec:** Dudince, Bardejovské kúpele, Lúčky, Piešťany, Turčianske Teplice,

Kováčová, Číž, Bojnice, Sklené Teplice, Rajecké Teplice, Trenčianske Teplice, Nimnica. *Priaznivo pôsobí na:* Ochorenia **nervové** (neuropatie, ischias, parkinson, polyneuropatie).

- **Mesto/obec:** Turčianske Teplice, Bardejov, Bojnice, Kováčová, Vyšné Ružbachy. *Priaznivo pôsobí na:* Ochorenia **obličiek a močových ciest** (opakujúce sa zdĺhavé zápaly močových ciest, časté zápaly, stavy po operáciách).
- **Mesto/obec:** Trenčianske Teplice, Číž, Bardejov, Kováčová, Štós, Sliač, Vyšné Ružbachy, Liptovský Ján, Nimnica, Lúčky, Sklené Teplice, Červený Kláštor. *Priaznivo pôsobí na:* Ochorenia **onkologické** (rakovina, nádorové ochorenia).
- **Mesto/obec:** Bardejov, Bojnice, Číž, Kováčová, Nimnica, Sliač, Turčianske Teplice, Trenčianske Teplice, Sklené Teplice, Rajecké Teplice, Lúčky, Vyšné Ružbachy. *Priaznivo pôsobí na:* Ochorenia **ženské** (myómy, cisty, endometrióza, zápaly, nádory, polypy, poruchy menštruačného cyklu).

V slovenskom kúpeľníctve by mali postupne dostať väčší priestor wellness pobyty a také produkty, ktoré oslovia nielen úzky segment klientely zdravotne postihnutých, chorých, dôchodcov, rekonvalescentov a pod., avšak aj strednú generáciu, manažerov, rodiny s deťmi a podobne. V zahraničí sú s takýmito pobytmi veľmi pozitívne skúsenosti, pretože prispievajú k lepšiemu využitiu kúpeľných kapacít a regenerácii tela i duše turistu. Bude potrebné skvalitniť celkovú certifikáciu slovenských kúpeľov na základe európskych štandardov kvality ISO. Potom budú reálne aj medzinárodné dohody medzi zdravotnými poisťovňami na Slovensku a poisťovňami v zahraničí o akceptácii certifikácie a efektívne využitie území kúpeľných miest na Slovensku za účelom realizácie kúpeľného a zdravotného cestovného ruchu. Do kúpeľných miest prichádzajú čoraz mladší turisti s novými špecifickými nárokmi na kúpeľné služby, ako sú napr. rôzne ázijské liečebné metódy, športové a zábavné služby.

Kapacity a výkony slovenských kúpeľných a wellness hotelov 3* až 5* za rok 2016

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2017 + vlastné spracovanie.

Konkurenčný rozvoj zaznamenala „thalasoterapia“, ktorá využívaním liečivej morskej vody, prímorskej klímy, morských bahien a morských rias prináša klientom nielen relaxačné účinky, ale aj ozdravujúce účinky. Táto terapia sa využíva v krajinách na juhu Európy a vo Francúzsku má tento segment kúpeľníctva väčší počet klientov, ako kúpeľná terapia založená na využívaní minerálnych a termálnych vôd. Obdoba thalasoterapie sa zavádza aj na Slovensku.

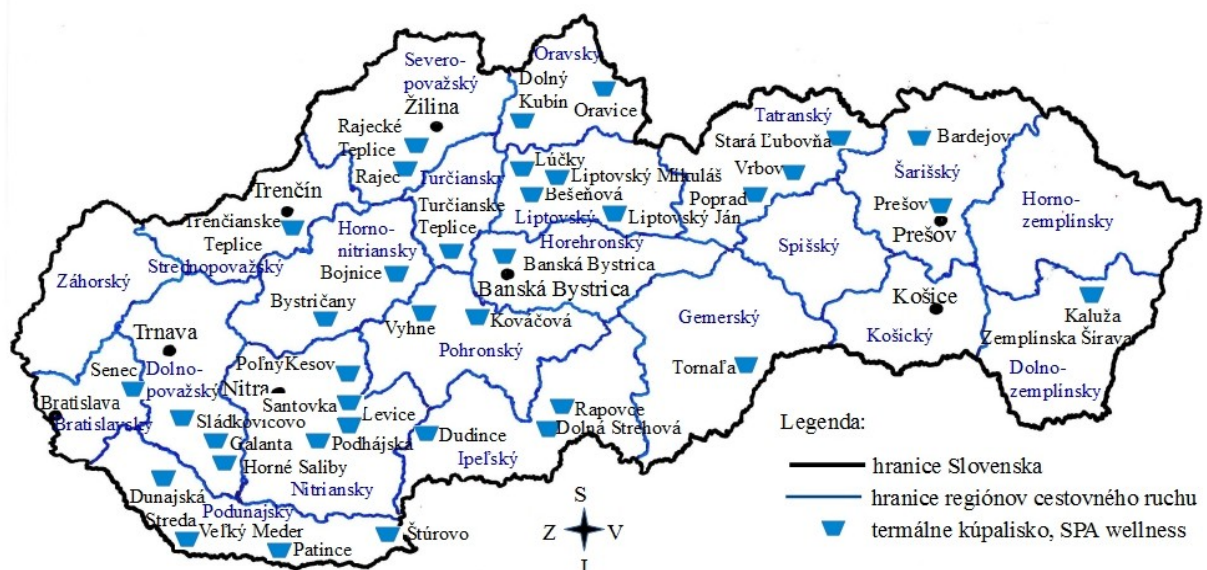
Takisto aj „Ajurvéda“ (veda života) už zaznamenala rozvoj založený na tradičnej medicíne s pôvodnou realizáciou na indickom subkontinente. Ajurvéda sa uplatňuje pre udržanie rovnováhy výživy, spánku a zdravého sexu, ktoré sa považujú za hlavné faktory na ceste k optimálnemu zdraviu. K tomu sa pripája detoxikácia spojená s regeneráciou. Ajurvéda je 5 tis. rokov starý liečebný systém, kde sa nelieči následok, ale príčina ochorenia. Rôznymi masážami, organickou vegetariánskou stravou a jogou sa dáva do súladu ľudský organizmus. Ajurvéda napomáha odstraňovať rôzne civilizačné ochorenia, ako sú stres, bolesti hlavy, chrbta, krku, končatín, posilňovanie imunity, zbavovanie sa alergie, kožných ochorení a prebieha spravidla pod kontrolou kvalifikovaného ajurvédského lekára. Ajurvéda dáva do harmónie telo, dušu a myseľ, čo naštartuje regeneračné procesy v tele turistu.

6. Prednosti termálnych kúpalísk, SPA wellness a akvaparkov

Niektoré strediská/centrá cestovného ruchu s termálnymi kúpaliskami a akvaparkmi v mestách a obciach Slovenska sú zásobované prírodnou minerálnou vodou z termálnych a minerálnych prameňov, resp. vrtov. Využívajú sa spravidla v letnej sezóne alebo realizujú aj celosezónnu prevádzku s obmedzením vonkajších bazénov. Voda s vysoko horúcim výverom je spravidla ochladzovaná tak, aby aj v letných mesiacoch bola vhodná na kúpanie a oddych pri vode. Vďaka vhodným účinkom termálnej minerálnej vody je prevádzka realizovaná za účelom nielen oddychu, relaxu a wellness, ale aj k prispievaniu zlepšenia fyzickej a duševnej kondície.

Príležitosť pre naplnenie regeneračnej a rekreačnej funkcie SPA wellness majú tie strediská/centrá cestovného ruchu, ktoré nemajú tradíciu alebo záujem poskytovať služby medicínskou starostlivosťou, resp. voda nemá taký rozsah liečebných účinkov, aby sa stala základnou podmienkou pre zdravotnú starostlivosť. Tieto miesta sú prístupné pre širokú verejnosť a je predpoklad ich rozvoja pre potreby turistov (napr. Dudince, Bardejov, Patince, Podhájska, Bešeňová, Vrbov, Veľký Meder, Dunajská Streda a pod.). Pobyt turistu v prírode, jeho aktívna rekreačná a športová činnosť tvoria hlavnú náplň využívania voľného času. Priaznivé vplyvy prírodného prostredia - klímy, vzduchu, termálnej vody, vegetácie a pod. sa prejavujú ako regeneračný účinok.

Termálne kúpaliská, SPA wellness a akvaparky v regiónoch cestovného ruchu na Slovensku

Zdroj: Vlastné spracovanie.

SPA wellness centrá, ponúkajúce aktivity a pobyty v rôznych kategóriách ubytovacích

zariadení, ktoré sú vybavené športovými zariadeniami, relaxačnými centrami, kozmetickými a skrášľovacími salónmi a pod. Hotelové športové zariadenia zahŕňajú v prvom rade posilňovňu, plavecký bazén, tenisový kurt, squash, hraciu plochu pre petanque, golfové ihrisko, rôzne ihriská pre kolektívne hry a pod. SPA wellness je istou alternatívou k prevádzke liečebného kúpeľného charakteru, avšak nepredstavuje priestory pre liečbu. Niektoré termálne kúpaliská a akvaparky na Slovensku sú následne uvedené:

Akvapark Turčianske Teplice, a.s.

Akvapark s termálnou minerálnou vodou. Kúpeľné pobyty, wellness a dovolenky.

Galandia, spol. s r.o., Galanta

Termálne kúpalisko s celoročnou prevádzkou, vnútornými a vonkajšími bazénmi, stravovacími službami. Relax centrum.

Termálne kúpalisko Podhájska, s.r.o.

Termálne kúpalisko a relaxačné centrum. K dispozícii bazény s termálnou minerálnou vodou a wellness.

Vodný raj Vyhne, s.r.o., Vyhne

Relaxačno-športové centrum. Wellness služby, bazény s termálnou vodou.

Thermalpark DS, a.s., Dunajská Streda

Termálne kúpalisko s minerálnou vodou. Celoročná prevádzka. Bazény, ubytovanie, kemp, reštaurácia, občerstvenie.

Termál Corvinus s.r.o., Veľký Meder

Termálne kúpalisko Thermal Corvinus. Sauna, hydromasáž, perličkový kúpeľ, salón krásy, pedikúra a iné.

Aquathermal Senec, a.s.

Rekreačno-relaxačný akvapark s celoročnou prevádzkou ponúkajúci množstvo vodných atrakcií, sauny a masáže.

Aquapark Poprad, s.r.o.

Dovolenkový rezort, wellness pobyty a služby, masáže. Ubytovanie v hoteloch Seasons, Mountain View, Horizont, Riverside.

Tatralandia, a.s., Liptovský Mikuláš

Prevádzka akvaparku Tatralandia - areál vodnej zábavy a relaxu aj s ubytovaním.

Termálne kúpalisko Vincov les, s.r.o., Sládkovičovo

Termálne kúpalisko. K dispozícii vonkajšie aj vnútorné bazény.

Eurocom investment, s.r.o., Bešeňová

Thermal park Bešeňová. 8 vonkajších a 3 vnútorné bazény, atrakcie, wellness, ubytovanie a stravovanie.

Kúpele Patince, s.r.o., Patince

Prevádzkovateľ letného termálneho kúpaliska v Patinciach. K dispozícii je päť bazénov.

Wellness s.r.o., Patince

Prevádzkovateľ wellness centra v Patinciach. Ubytovacie a stravovacie služby.

Salmotherm - Invest, s.r.o., Vrbov

Prevádzkovanie termálneho kúpaliska s celoročnou prevádzkou. Thajské masáže.

Meander Thermal, s.r.o., Oravice

Relaxačné centrum - bazény s termálnou vodou, whirlpool bazény, tobogany a masáže. Konferenčné a kongresové služby.

Šovar, s.r.o., Prešov

Akvapark Delňa Prešov s celoročnou prevádzkou. Reštauračné a wellness služby. Sauny, relaxačná vírivka, ľadová jaskyňa.

PLAZA BEACH Resort, Prešov

Exotické letné kúpalisko pripomínajúce prímorské letovisko sa nachádza v meste Prešov, časť Solivar, ktorý je všeobecne známy historickou ťažbou soli a čipkárskym umením už od čias

Rakúsko – Uhorskej monarchie.

Thermalpark Rapovce s.r.o.

Termálne kúpalisko Novolandia. K dispozícii bazén pre deti, bazén na sedenie a plávanie.

X-BIONIC® SPHERE a.s., Šamorín

Multifunkčný areál pre šport, relax a kongresový cestovný ruch. Bazény a vodné kĺzačky, wellness centrum, jazdecký areál.

Aqualand Slovakia s.r.o., Banská Bystrica

Prevádzka plážového kúpaliska. Kúpanie v jazere a bazénoch, športovo-relaxačné aktivity.

Mestské služby mesta, Tornaľa

Prevádzkovanie plážového kúpaliska s minerálnou vodou.

ThermalKesov, s.r.o., Mojmírovce

Termálne kúpalisko. Reštaurácia, wellness a ubytovacie služby.

Thermal park Orava, s.r.o., Oravice - Liesek

Akvapark s geotermálnymi vrtmi, bazénmi s termálnou minerálnou vodou a atrakciami: umelé vlny, tobogán, sauna a masáže.

Emit, spol. s r.o., Rajec

Prevádzkovanie termálneho kúpaliska Veronika.

Sporea, s.r.o., Hlohovec

Prevádzka kúpaliska, sauny a fitness centra. Plavecké kurzy pre deti. Výroba pletiva.

A.N.E.S., a.s., Santovka

Termálne kúpalisko Santovka wellness - krytý bazén a vane. Plavecký, rodinný a detský bazén, masážne vodopády. Ubytovanie.

Termálne kúpalisko Dudinka, Dudince

Kúpalisko sa nachádza cca 300 m od liečebných domov v kúpeľnom mieste Dudince. V letnej sezóne poskytuje zábavu pri vode, relax a oddych v rekreačnom bazéne, bazéne s vodnými atrakciami, detskom bazéne a minerálnom bazéne s dudinskou liečivou vodou.

Thermal Tour, s.r.o., Horné Saliby

Prevádzkovanie relaxačno-rehabilitačného centra: termálne kúpalisko, bazény, reštaurácia, infrasauna, ubytovanie.

Hosal Horné Saliby spol. s r.o.

Prevádzka termálneho kúpaliska. Ubytovanie v chatkách.

Termal DS, s.r.o., Dolná Strehová

Prevádzkovanie kúpaliska Kupko Strehová a hotela Aquatermal.

Novovital, Nové Zámky

Prevádzka termálneho kúpaliska, plavárne, domu kultúry a domova dôchodcov.

Termal Chalmová - Bystričany, s.r.o.

Prevádzkovanie termálneho kúpaliska s celoročnou prevádzkou.

TRR centrum Kaluža, s.r.o., Zemplínska Šírava - Kaluža

Thermal park. K dispozícii vlnový, plavecký, relaxačný, masážny, termálny a detský bazén. Wellness služby.

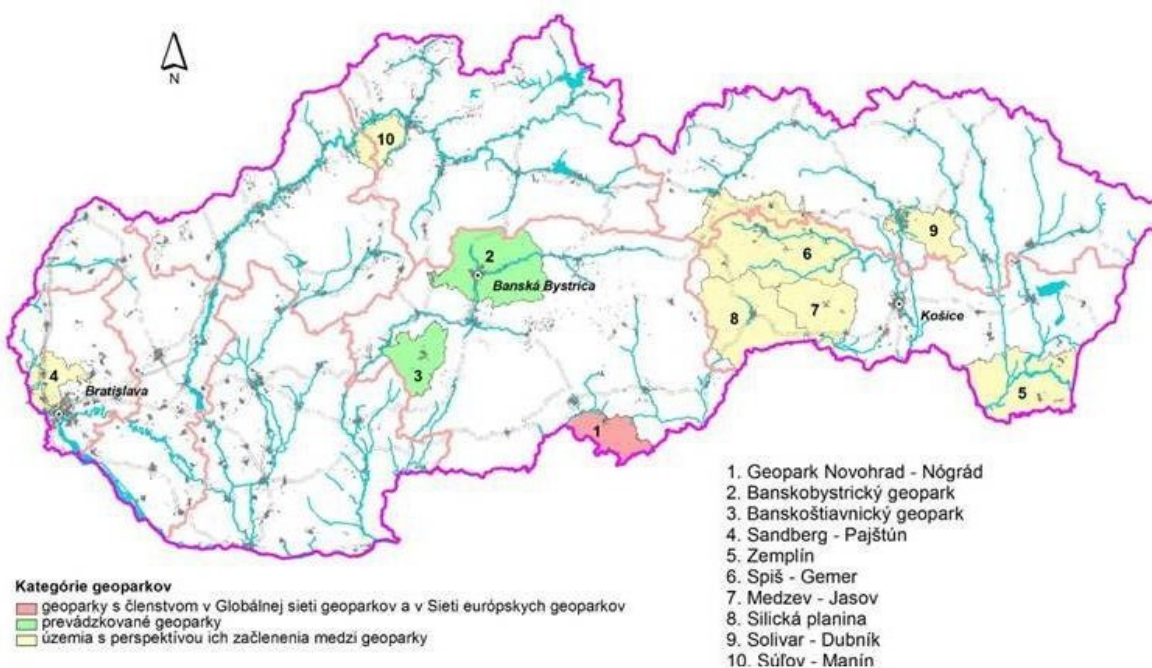
Domáci kúpeľný cestovný ruch – SPA health & SPA wellness - je realizovaný pre domáceho turistu na území vlastného štátu. Predstavuje najrozšírenejšiu formu účasti obyvateľstva na cestovnom ruchu v rekreačnom priestore - kúpeľné parky, priľahlé lesy a pod., kde formou oddychu, pohybu, zábavy sa uskutočňuje proces reprodukcie fyzických a duševných síl. Pre tento hlavný druh cestovného ruchu je charakteristický aj pobyt vo vhodnom prírodnom prostredí. Rekreácia nepredstavuje len pasívny oddych, ale zdôrazňuje aj aktívnu účasť v záujme znásobenia účinku prostredia na organizmus turistu.

7. Prednosti geoturistiky v kúpeľnom cestovnom ruchu a wellness

Významným spojením v kúpeľnom cestovnom ruchu je geoturistika realizovaná vo

vhodnom klimatickom prostredí. Dňa 09.12.2016 boli MŽP SR oficiálne vyhlásené tri aktívne geoparky, ktoré vyplývajú z procesných pravidiel koncepcie geoparkov Slovenska pre udelenie členstva v Sieti geoparkov s aktívnou podporou novej iniciatívy UNESCO. Výhodou slovenského územia, i napriek relatívne malej rozlohe, pre budovanie geoparkov je veľká variabilita geologickej stavby územia s množstvom prírodných útvarov (geotopov) s ktorými sú v mnohých prípadoch späté objekty montanistickej hodnoty, ako aj objekty archeologických, ekonomických a kultúrnych pamiatok európskeho významu. Fungovanie každého geoparku je podmienené kvalitným manažmentom, ktorý musí garantovať ochranu, propagáciu, vedecký výskum, environmentálnu edukáciu a rozvoj cestovného ruchu – geoturistiku založenú na princípoch trvalej udržateľnosti v danom území. Podľa odporúčaní UNESCO geoparky nemajú zahŕňať iba striktné geologickú náplň, ale mali by obsiahnuť aj geomorfologické, montanistické, kultúrne a historické objekty, ktoré komplexnejším spôsobom vykresľujú celý rámec územia, ako vhodného prvku pre geoturistické účely v zdraví vhodnom klimatickom priestore.

Geoturistika a Sieť geoparkov Slovenska v dlhodobom horizonte

Na Slovensku cezhraničný slovensko-maďarský Novohrad - Nógrád geopark, ako prvý geopark na Slovensku aj v Maďarsku, prešiel v roku 2010 náročným nominačným procesom a stal sa jedným zo 120 území vo svete, ktoré obdržali titul Globálny geopark UNESCO. Ďalšie dva aktívne geoparky sú Banskobystrický geopark a Banskoštiavnický geopark. Pripravované sú geoparky Zemplín – Tokaj, Sandberg – Pajštún, Spiš – Gemer, Medzev – Jasov, Silická planina, Solivar – Dubník, Súľov – Manín. Kúpeľné miesta, wellness zariadenia, termálne kúpaliská a akvaparky, prírodné (jazerá) a budované kúpaliská by mali uplatňovať a využívať prednosti rekreačného kúpeľníctva s efektívnym uplatnením geoturistiky v územiach miest a obcí Slovenska.

8. Význam rekreačného kúpeľníctva a wellness

Podpora rozvoja inštitúcií, ktoré slúžia k rozvoju podnikania v SPA wellness a poskytujú poradenstvo, informácie a vzdelávanie, ako aj finančné zdroje, je nevyhnutná.

Zvlášť je potrebné uprednostňovať tie, ktoré pripravujú produkty vyhovujúce priamo v kúpeľných miestach – ako poradenstvo a vzdelávanie na lokálnej úrovni - priamo na mieste, alebo v prípade finančných inštitúcií – mikropôžičkové alebo malé pôžičkové schémy. Na zlepšenie kúpeľníctva je významne vytvorený priestor na investovanie do kúpeľnej infraštruktúry v cestovnom ruchu a žiadať o investičný stimul podľa zákona č. 561/2007 Z. z. o investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Pri dodržaní princípov "Investovať a spájať" sa slovenské kúpeľníctvo a kúpeľné domy môžu veľmi rýchlo rozvíjať a slúžiť kúpeľným pacientom ako aj domácim a zahraničným turistom. Zavádzanie finančných nástrojov na úrovni miestnej, regionálnej, národnej alebo Európskej únie je potrebné vytvárať tak, aby boli administratívne nenáročné a jednoduché, transparentné a ich použitie tam kde sú kúpeľné miesta a termálne kúpaliská, uplatnené efektívne. Dôležité je zavádzať nástroje s pôsobením dovnútra územia a s úrovňou vertikálneho pôvodu a decentralizované. Cieľom podpory rozvoja kúpeľného cestovného ruchu je:

- ◆ zvýšenie povedomia turistov o možnostiach trávenia dovolenky v tuzemskom území pri prírodnej termálnej minerálnej vode a zdraviu vhodnom klimatickom prostredí,
- ◆ zabezpečenie efektívneho využívania existujúcich kúpeľných kapacít najmä v mimosezónnom období,
- ◆ vytvorenie podmienok pre účasť sociálne slabších vrstiev turistov,
- ◆ skvalitnenie regionálnych produktov a využitie ich v rozširovaní ponuky aj v domacom kúpeľnom cestovnom ruchu.

SPA health & SPA wellness je integrálnou súčasťou starostlivosti o zdravie, využíva najmodernejšie poznatky vedy a výskumu z oblasti balneológie, fyzikálnej medicíny, zdravej výživy a rekreačnej rehabilitácie. Kúpeľné miesta a SPA wellness majú vybudované prostredie s dostatkom kultivovanej zelene, kľudových zón, športovísk, kultúrnych zariadení, oplývajúce bohatou gastronomickou ponukou, vysokou kvalitou ovzdušia. Kúpeľné miesta a SPA wellness sú pre vysokú kvalitu prostredia a infraštruktúry aj vyhľadávanými centrami pre konanie konferencií, kongresov, festivalov, sú miestami pre rekreáciu a odpočinok zdravých ľudí.

Vzhľadom na vývoj a požiadavky turistov vznikajú nové produkty a formy kúpeľného cestovného ruchu z pohľadu:

a) motivácie turistu:

- ✓ Kúpeľný cestovný ruch alternatívnej medicíny – návšteva miest poskytujúcich alternatívnu medicínu, napr. talasoterapia s miestami pri mori s morskou trávou a v súčasnosti progresívna ajurvérda so skúsenosťami z kúpeľných miest pri indickom oceáne, resp. thajské, ázijské a exotické masáže.
- ✓ Kúpeľný cestovný ruch gastronomický – návšteva kúpeľných území s gastronomickými zážitkami, napr. bio-potraviny a svieže potraviny, ochutené minerálne vody, kurzy zdravého varenia, gastro udalosti prírodnej zdravej výživy.
- ✓ Kúpeľný cestovný ruch minerálnych prameňov – návšteva miest s výverom prírodných liečivých vôd a prírodných minerálnych vôd spojená s jej ochutnávkou pri prameni vo vhodne upravenom ochrannom pásme, napr. Cesta minerálnych prameňov v Spišskom regióne cestovného ruchu a Pieninách.
- ✓ Kúpeľný cestovný ruch a geoturistika – kúpeľné miesta, termálne kúpaliská, akvaparky, prírodné bio-kúpaliská, geoparky, pešia turistika a cykloturistika v zdravotne vhodných klimatických podmienkach s nenáročnými chodníkmi zarovnávanými prírodným povrchom so špeciálne budovanými prekážkami, napr. terénne vlny, skoky rôznych veľkostí, klopené zákruty, rýchle pasáže, ale aj technické kamenné úseky a mostíky.
- ✓ Kúpeľný cestovný ruch filmový - návšteva miest spojených s premietaním fotografií so slovným popisom, sledovaním cestovateľských filmov zameraných na zdravie turistov, napr. Ázia, India, Česká republika a pod., ako aj medzinárodných filmov s obsahom

vykonávania rôznych kúpeľných a wellness procesov, napr. Karlovy Vary, Trenčianske Teplice a pod.

b) cieľových skupín turistov:

- ✓ Cestovný ruch „strieborných kufrov“ - pre aktívnych seniorov a osôb s malým zdravotným postihnutím (pobyty mimo sezóny, relatívny dostatok financií, často s osobitnou cestovnou kanceláriou, verní turisti) s rešpektom na oddych a relax v kúpeľných miestach a územiach s termálnymi kúpaliskami a geoparkmi.
- ✓ Cestovný ruch zameraný na segment LOHAS (Lifestyle of Health and Sustainability – Zdravý životný štýl a udržateľnosť) – rešpektovanie prírody, krajiny, zdraviu vhodné klimatické prostredie a zaužívaných zvykov miestneho obyvateľstva.
- ✓ Cestovný ruch „kóšer“ a „halal“ - rešpektovanie rastlinnej a živočíšnej výroby a činností založených na náboženstve uplatňovaného podľa zemepisného a kultúrneho rámca, napr. trend dopytu po zdravej strave spĺňajúcej tzv. čisté mäsové a iné potravinové produkty.

Rast dopytu po cestovnom ruchu v kúpeľných miestach a termálnych kúpaliskách je v súčasnosti vyvolaný rozvojom civilizačných chorôb, najmä nadváhy, vysokého pracovného tempa, ktoré vyvoláva potrebu odpočinku, zbavenia sa stresu a zmien v spôsobe života. Je preto namieste, aby sa problematike SPA health & SPA wellness venovala náležitá pozornosť, ktorá sa realizuje vo voľnom čase a financuje z vlastných prostriedkov jeho účastníkov, t.j. turistov domácich i zahraničných. Na zlepšenie uplatnenia sa kúpeľného cestovného ruchu na domácom a medzinárodnom trhu je potrebné v prijateľnej miere využívať vzácne vlastnosti prírodných termálnych a minerálnych prameňov, vhodné klimatické prostredie, skvalitniť mikroštruktúru kúpeľných miest, kúpeľného prostredia, miest a obcí s termálnymi kúpaliskami, akvaparkmi, prírodnými a budovanými kúpaliskami, obohatiť ponuku o doplnkové služby, rozšíriť možnosti aktivít pre voľný čas vo forme tzv. relaxačných balíčkov a fakultatívnych výletov. V miestach, kde je vyššia kvalita klimatického prostredia je vhodné do hotelových a ubytovacích zariadení umiestňovať kvalitné wellness služby a rôzne relaxačno-kondično-športové aktivity. Európske krajiny sú významné najmä pre kvalitu vôd, vhodné klimatické prostredie a nadštandard služieb v kúpeľných ubytovacích zariadeniach, termálnych kúpaliskách, akvaparkoch. Produkt SPA wellness, spravidla v dĺžke 4 až 7 dní, je významným prvkom v slovenskej ponuke v súlade s trendmi v Európe.

V Bratislave, 04/2017